

www.RosaReke.no

VI JOBBER FOR SJØØRRETEEN

Sjøørretbekken Habitater

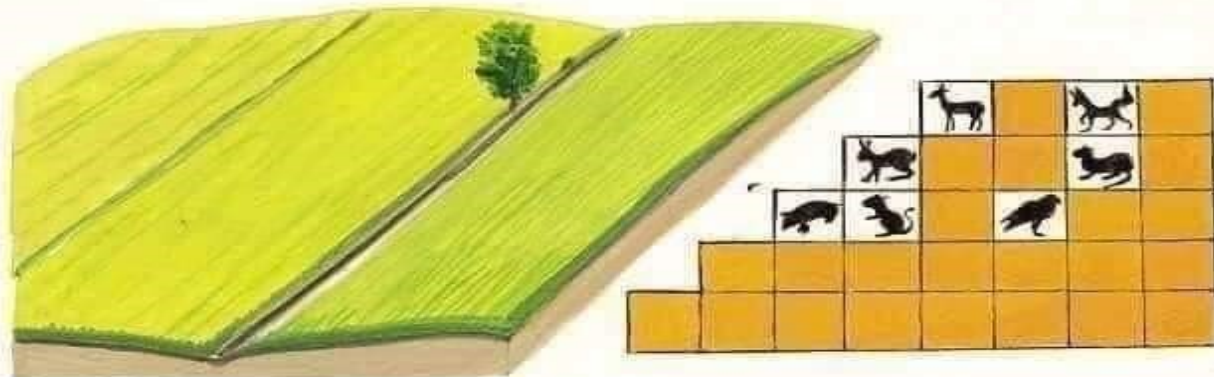
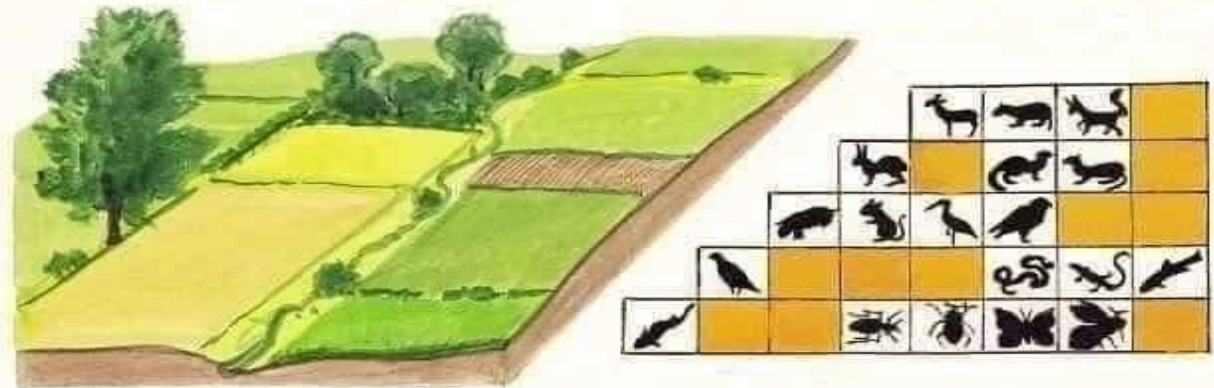
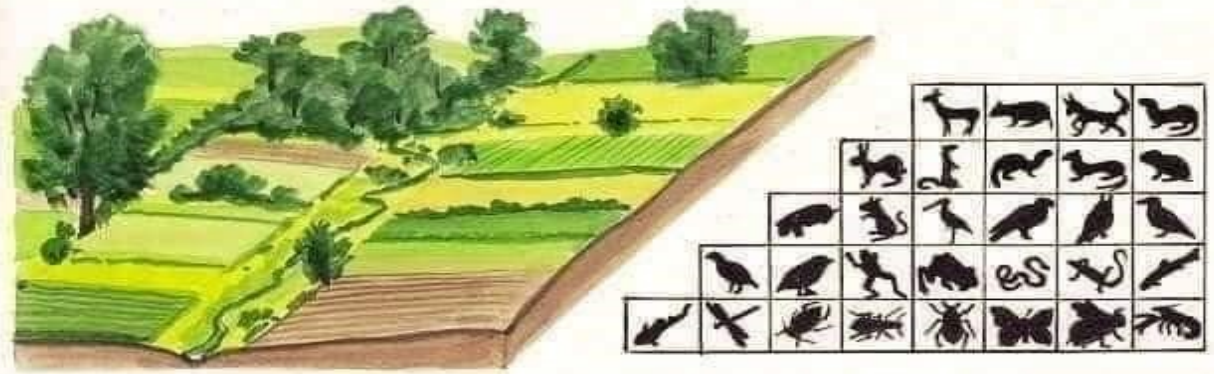

Variasjon

Målet med bekkerestaurering er å få tilbake den naturlige balansen i økosystemet.

Sjørørreten trives fordi vi har sett og tatt hensyn til helheten og variasjonen et slikt økosystem har behov for.

Tenk variasjon, tenk helhet.

Sjørreten sin livssyklus

For å forstå en sjørretbekk er det viktig å forstå sjørreten sin livssyklus.

Gytemoden sjørret etter to somre i sjøen er ca 30 - 50 cm lange.

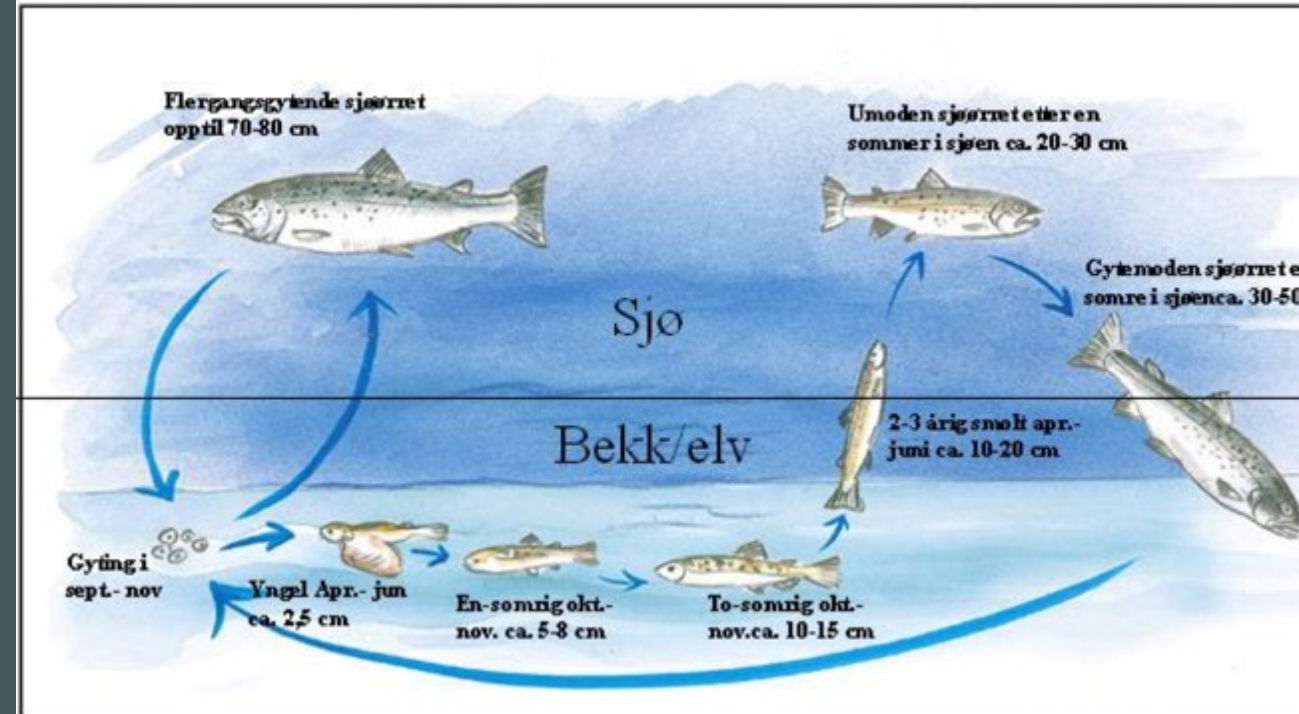
Gytingen foregår i sept. - nov .

Yngelen (0+) klekker i apr. - jun, fisken er da ca. 2,5 cm lang.

En-somring (0+) i okt / nov er ca ca. 5 -8 cm lang.

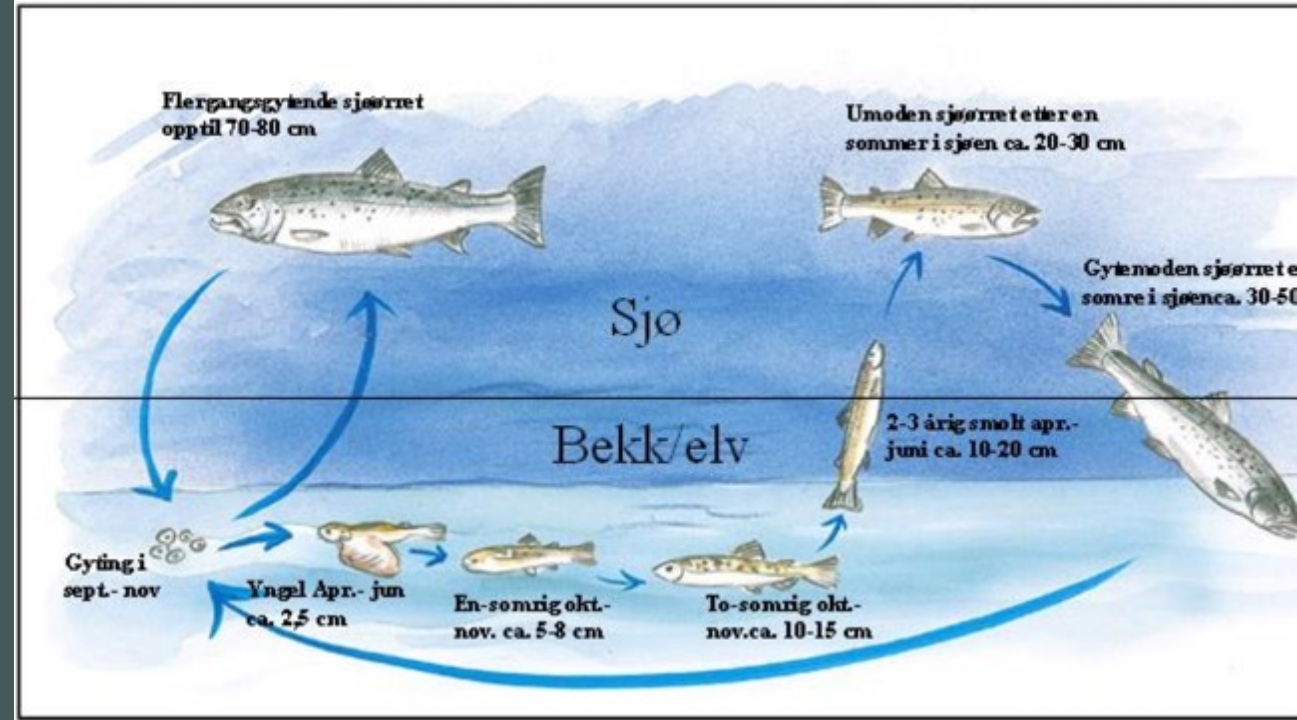
To-somring (1+) i okt./nov er ca. 10 -15 cm lang.

2 -3 årig smolt er i apr. juni ca. 10 -20 cm lang

En overlever

- I en elv gyter sjørreten i sidebekkene. Sikkerheten ligger i antallet.
- Ikke alle vandrer ut i havet. Noen blir igjen i bekken eller vandrer ut i elv.
- De kan godt hoppe over en gyting eller to.
- Om ikke fødebekken er egnet til gyting vil de søke andre muligheter.
- I havet er de en av våre aller beste oppportunister. Noen lever langs kysten, noen drar langt til havs. De søker gjerne opp i ferskvann for å finne mat.
- De drar til og med opp i bekkene etter klekking for å spise sine egne.

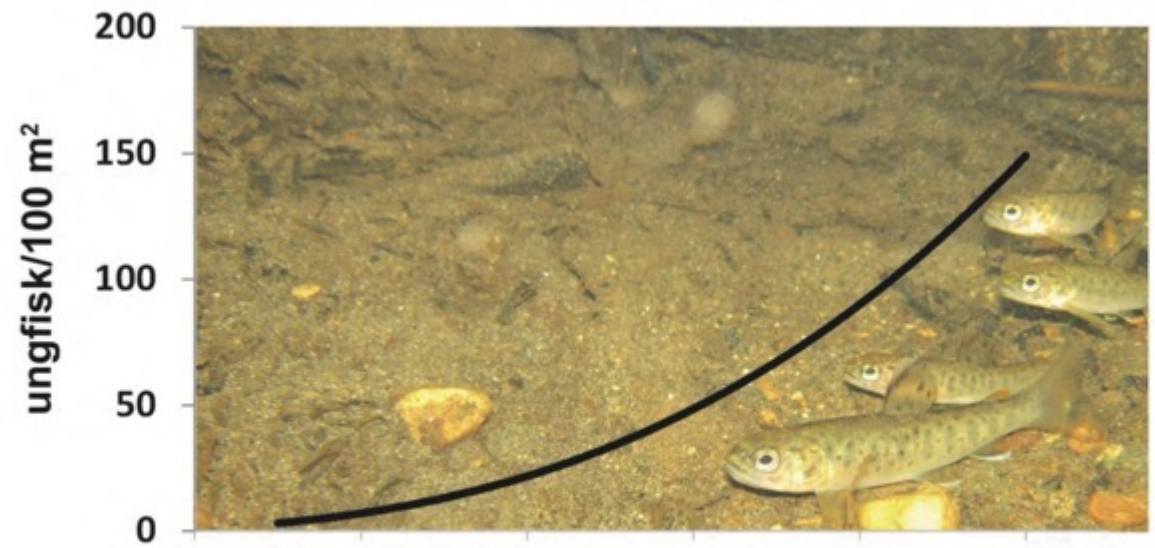

Sjøørret, en miljøfaktor

Et nasjonalt mål er å oppnå det som kalles for **god økologisk og god kjemisk tilstand i våre vannressurser.**

Sjøørret og ørret er altså en av nøkkelartene man undersøker for å fastsette en slik tilstand.

Dessverre er mesteparten av våre bekker i kategorien Svært dårlig til moderat tilstand.

Svært dårlig

Typiske inngrep:

- Betongkanaler
- Bekkelukking
- Kulverter
- Rør

Effekter på habitat og økologisk funksjon:

- Svært lite morfologisk mangfold
- Ingen gyterus
- Ingen standplasser
- Ingen skjul
- Ingen kantvegetasjon

Dårlig

Typiske inngrep:

- Kanalisering
- Glatt steinsetting
- Plastring
- Mur

Effekter på habitat og økologisk funksjon:

- Lite morfologisk mangfold
- Svært lite gytegrus
- Få standplasser
- Lite skjul
- Lite kantvegetasjon

Moderat

Typiske inngrep:

- Utretting
- Heterogen steinsetting
- Faskiner

Effekter på habitat og økologisk funksjon:

- Middels morfologisk mangfold og skjul
- Lite gytegrus
- Middels dekning av kantvegetasjon

God

Typiske inngrep:

- Fjerning av en del kantvegetasjon
- enkelte erosjonskringer

Effekter på habitat og økologisk funksjon:

- Høyt morfologisk mangfold
- Høy substratvariasjon
- Mye skjul

Svært god

Typiske inngrep:

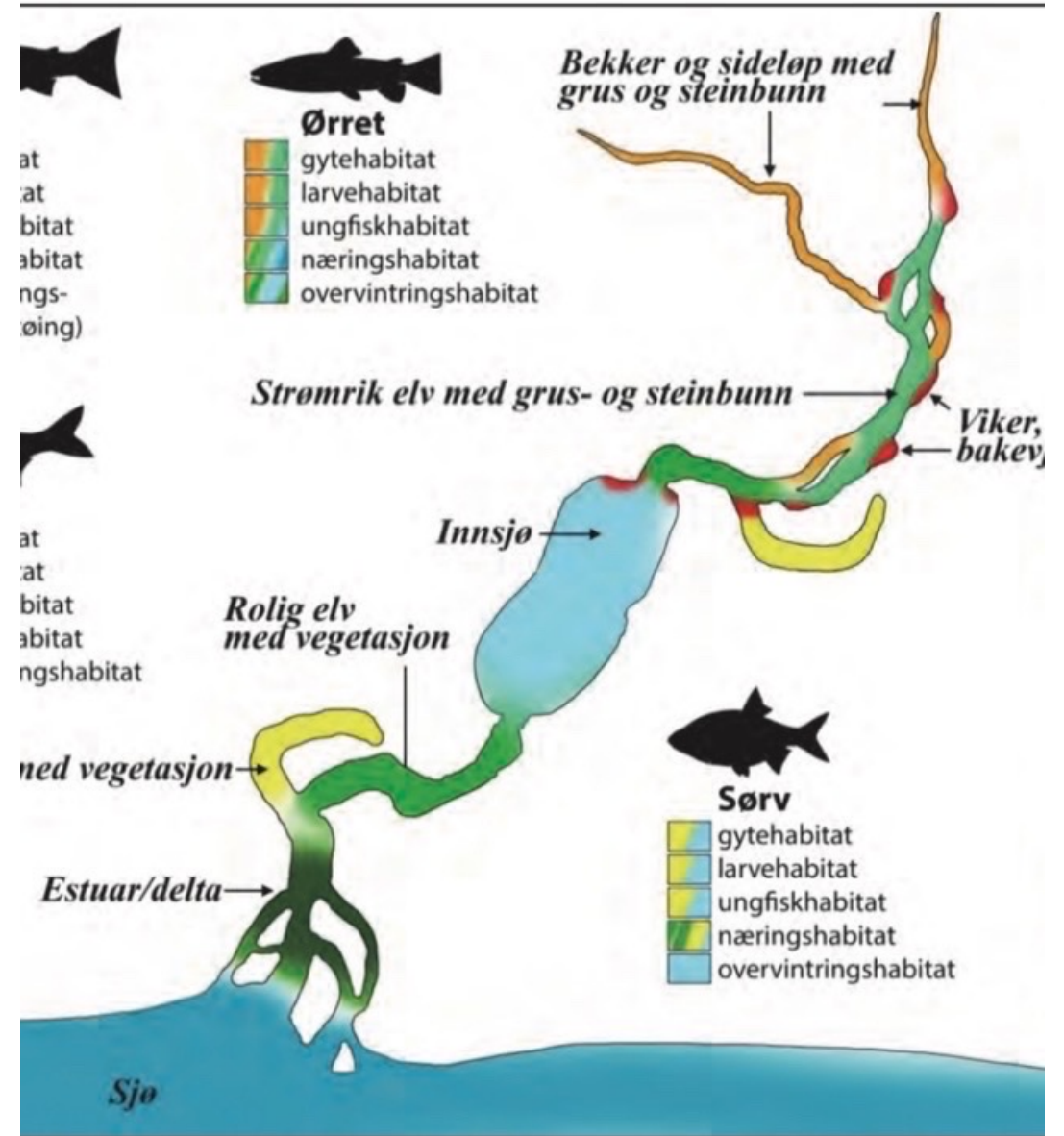
Ingen

Effekter på habitat og økologisk funksjon:

- Høyt morfologisk mangfold
- Høy substratvariasjon
- Mye skjul
- Høy dekning av kantvegetasjon

(Sjø)Ørreten sine habitater

En frisk (sjø)Ørretbekk har varierte habitater der den kan gyte, vokse opp for så å vandre ut i havet, elv eller vann.

Larvehabitat

Yngelen begynner å ta til seg næring i vannmassen så fort plommesekken er brukt opp.

Et godt larvehabitat er altså et habitat der Yngelen i den første fasen i livet finner egnet føde og egnede skjuleplasser.

Ungfiskhabitat

En, to og tre somringer tar ofte i bruk andre typer habitater en nyklekt yngel. Ungfiskene sitt habitat strekker seg fra de dype kulpene til områder med lav vannhastighet til gode standplasser i strykene

Ungfisken sine bevegelser i bekken kan strekke seg over store områder, den vandrer i sin søken etter føde.

Næringshabitat

Næringshabitater for eksempel de stilleflytende områdene i bekken, det kan og være at bekken renner igjennom et vann eller utløpet i hav.

Yngel i forskjellige årsklasser kan vandre ut i utløpssonen /elva eller brakkvannsområder på jakt etter næring eller søke tilflukt ved tørke.

Det er viktig at yngel i alle årsklasser har tilgang til disse nødvendige habitatene.

Overlevelse habitater

Det er ganske så unødvendig med et stort fokus på gytehabitater eller oppveksthabitater om yngelen fryser ihjel eller bekken tørker ut.

Det er viktig med dype kulper i hele bekkens lengde.

Dype kulper skaper også gode skjuleplasser.

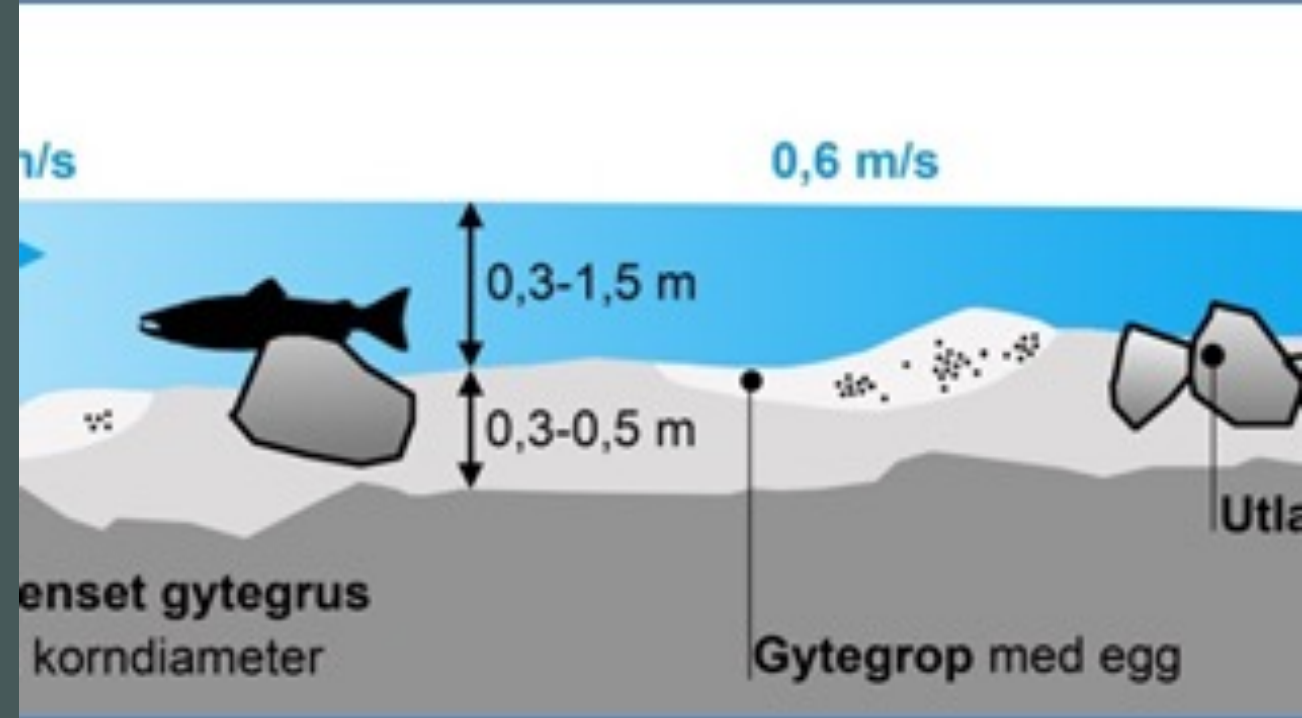

Gytehabitat

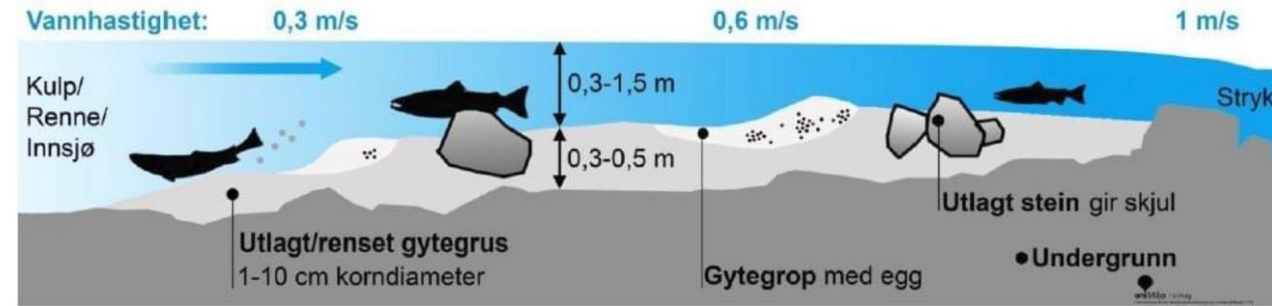
Fra naturen sin side konstrueres gyteplasser ut i fra bekken sin naturlige sammensetning av masse, variasjon av løpet og de hydrologiske forhold i bekken.

Sjørreten har med andre ord tatt i bruk de områdene i bekken der den riktige vannhastigheten har sørget for en opphopning av grus i riktig størrelse.

Om de naturlige gyteplassene er borte må vi erstatte de, konstruere gyteplass. **En gytebekk bør inneholde 15-20% egnede gytehabitat.**

Velg riktig gytegrus!

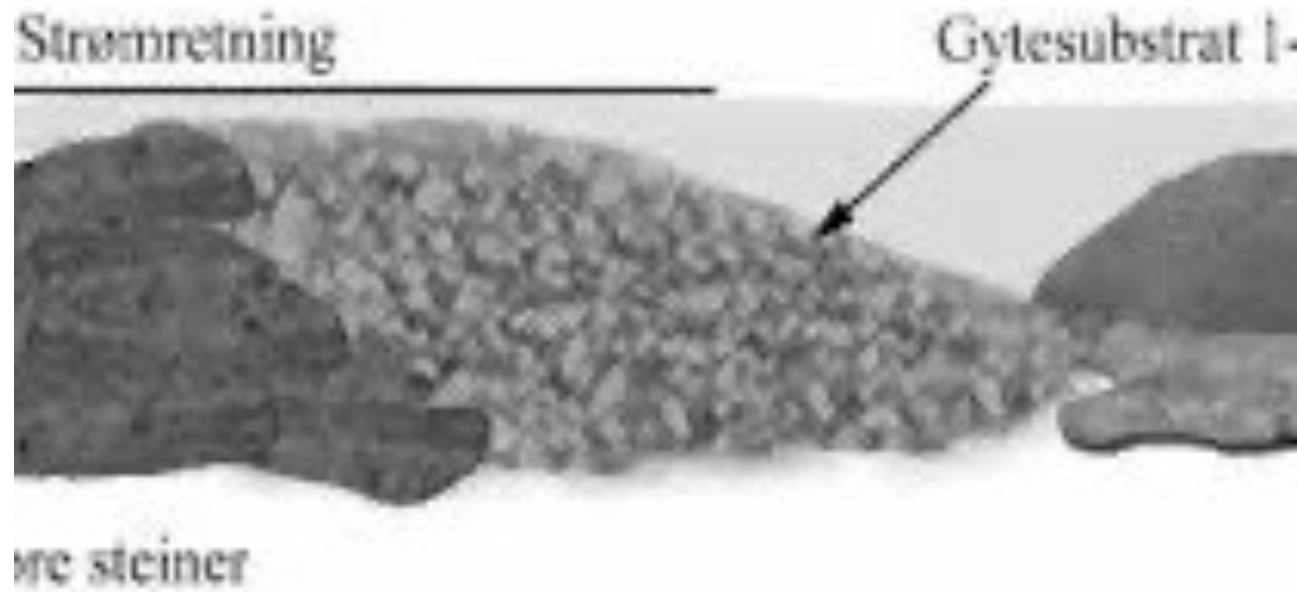
Utlekking av gytegrus/stein

- Ørret ca. 40-45 cm, foretrukket mikrohabitat for gyting
 - Vanddyp ca. 0,1 – 0,7 meter
 - Vannhastighet ca. 0,2 – 0,5 meter/sek.
 - Substratstørrelse ca. 10 – 50 mm

Illustrasjoner er kun eksempler.

- Konstruer vedlikeholdsfrie gyteplasser.
- La hydrologien jobbe for deg.
- Tilpass fraksjonen etter bekken sin størrelse.

Tilgang!

Kulverter og stikkrenner skaper ofte problemer for fiskens vandringsmuligheter. Dette medfører reduserte gyte og oppvekstmuligheter for fisken, og dermed en negativ påvirkning på fiskebestanden.

Delvis vandringshinder er f.eks. et hinder der kun de store fiskene kommer forbi. Tenk dere et hinder der yngelen ikke kan komme tilbake etter en tur ned til brakkvannsområdet eller frem til næringshabitatene eller overlevelse habitatene.

Det å sikre fri fiskepassasje er noe av det viktigste vi kan jobbe med.

Optimal produksjon!

- **Høy fisketetthet er ikke det samme som optimal produksjon.**
- Målet er en bekk som produserer store og motstandsdyktige yngel.
- Høy overlevelse fremfor stort antall.
- Kvalitet fremfor kvantitet.

Verdien ligger i å skape fisk som er til kommersiell verdi i sjø og i vassdrag.

Høy yngeltetthet selger ikke fiskekort!

Diskusjon

- 1:** Hvor stor andel av bekken bør inneholde gytearealer og hva er konsekvensene av for mye gyteareal?
- 2:** Hvor bør et larvehabitat plasseres og hvorfor er dette habitatet så viktig?
- 3:** Hvorfor er det så viktig med fri yngelvandring?
- 4:** Hva er viktigst i den første fasen av restaureringen, restaurere ødelagte habitater eller kartlegge vandringshindre?
- 5:** Formålet med å restaurere ødelagte bekker er å tilbakeføre bekkens naturlige produksjon. Hva slags tiltak kan vi gjøre i friske bekker og hvorfor?

Vi restaurerer sjørretbekker til
glede for felleskapet.

Dette klarer vi ikke uten hjelp
Støtt oss i arbeidet

v:pps

ROSAREKE FORENINGEN FOR SJØØRRETTENS VENNER

#593741